

Interregionaal project stimuleert kennisuitwisseling tussen Vlaamse en Zuid-Nederlandse agrariërs

Project Leve(n)de Bodem

De zorg voor de opbouw en het behoud van een kwalitatief goede bodem is voor ondernemers van cruciaal belang om tot goede gewasopbrengsten te komen. Het Interregionaal project Leve(n)de Bodem heeft tot doel om de bewustwording daarover bij agrarische ondernemers in Zuid-Nederland en Vlaanderen te vergroten.

Door: Wico Dieleman

Over de auteur:

Wico Dieleman is Senior Projectleider Biodiversiteit bij ZLTO, e-mail: wico.dieleman@zltto, mobiel: +31650528480

De landbouw in Vlaanderen en Zuid-Nederland is een belangrijke economische pijler met een grote toegevoegde waarde. Maar de landbouwpraktijk in de grensregio ervaart een afname van de bodemkwaliteit, met nadelige gevolgen voor de gewasopbrengsten.

Mede als gevolg van strengere bemestingsnormen verliest de bodem haar bufferende werking.

De lagere hoeveelheid dierlijke mest die mag worden opgebracht, heeft invloed op de opbouw van organische stof in de bodem. Zwaardere machines zorgen daarnaast voor verdichting van de ondergrond, waardoor gewasgroei stagneert. Dit resulteert in meer emissies van waardevolle meststoffen, waardoor de productie van de landbouwgewassen in gevaar komt. Om deze negatieve spiraal te doorbreken is een transitie in denken en doen van agrarische ondernemers noodzakelijk.

Onderzoekers in Nederland en Vlaanderen hebben in de afgelopen jaren veel kennis opgebouwd rond het thema bodem en deze vertaald naar diverse tools, modellen en technieken.

Leve(n)de Bodem moet leiden tot de effectieve implementatie van bodemmaatregelen in de bedrijfsvoering.

De bemestingsbehoefte van het gewas, zijn bewortelingsdiepte en

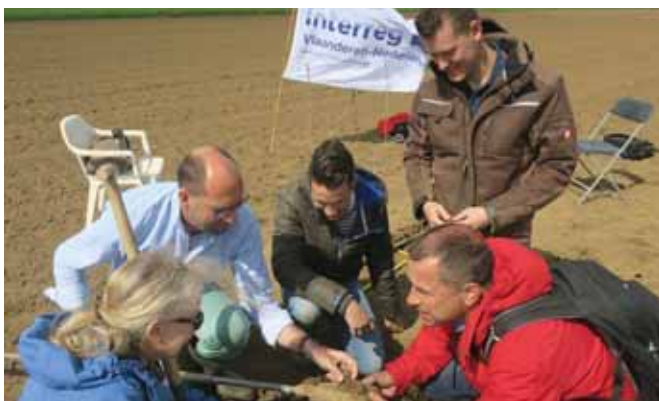
de bodemstructuur zijn allemaal factoren die van invloed zijn op de bodemkwaliteit. In het project 'Leve(n)de Bodem' krijgen ondernemers de kans om de beschikbare kennis en tools op een eenvoudige manier te implementeren', legt Wico Dieleman, Senior projectleider Biodiversiteit bij ZLTO, uit. Dieleman coördineert de drie Brabantse ondernemersgroepen Altena Biesbosch, De Kempen en Beerse Overlaet binnen ZLTO.

Om bestaande én nieuwe kennis te delen, worden dit jaar adviseurs, of zogenoemde kennispendelaars, ingezet die agrarische ondernemers in de studiegroepen gratis van advies voorzien. 'De ondernemersgroepen bestaan uit gemiddeld vijftien ondernemers, van akkerbouwers tot boomkwekers en van melkveehouders tot fruittellers', legt Dieleman uit. 'Het gaat meer om de specifieke regio en de bodemkwaliteit en -structuur in dat gebied dan om sectoren.'

OBJECTIEVE BEOORDELING

Hét werkinstrument van de kennispendelaars is BodemIDee, een Excelprogramma. Met dit instrument brengen de adviseurs de toestand van de bodem, en meer specifiek de bodemvruchtbaar-

Trend op het land gaat naar meer precisie en robotica

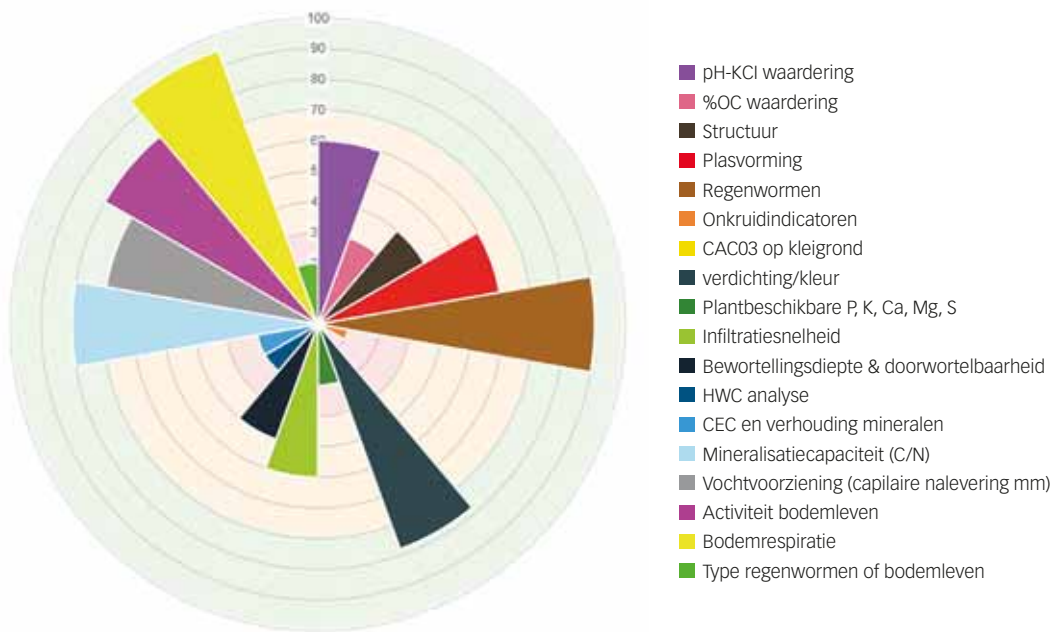

FIGUUR 1: STUDENTEN, DOCENTEN HAS DEN BOSCH EN WICO DIELEMAN IN HET VELD.

heid, in kaart. 'Via BodemIDee maken we onderscheid tussen chemische, biologische en fysische eigenschappen', verduidelijkt Mieke Vandermerch van de Dienst Land- en Tuinbouw van provincie Vlaams-Brabant. 'Denk bijvoorbeeld aan de pH-waarde, het koolstofgehalte en de infiltratiesnelheid. We gaan ook na waarom er plasvorming ontstaat, welke wormen actief zijn en waarom er op bepaalde delen in het perceel mindere groei optreedt.'

Per bezoek pakken de kennispendelaars één of twee percelen aan. Daarvoor rekenen ze op de actieve bijdrage van de betreffende ondernemer.

Het resultaat van BodemIDee is een 'identiteitskaart' (zie afbeelding) die verschillende bodemparameters verenigt in een handig,

FIGUUR 2: IDENTITEITSKAART VAN EEN BODEM MET VERSCHILLENDE BODEMPARAMETERS, GEMAAKT MET HET PROGRAMMA BODEMIDEE.

overzichtelijk en praktijkgericht rapport. Dieleman: ‘Zo kunnen we concrete actiepunten bepalen in overleg met de landbouwer. De diagnose moet zorgen voor een gezond bodemleven en percelen die weerbaar zijn tegen ziekten en plagen.’

Via ZLTO voeren studenten van HAS Den Bosch in 2018 en 2019 een aantal opdrachten uit bij de drie ondernemersgroepen van ZLTO. De onderwerpen voor deze stages zijn BodemIDee, ZLTO Bodempaspoort, Bodemconditiescore en de SoilCares Scanner.

ROL IN KLIMAATVERANDERING

Dieleman ziet dat onder ZLTO-leden de interesse voor goed bodembeheer groeit. De rol die telers kunnen hebben in de kwestie

klimaatverandering ziet een steeds grotere groep akkerbouwers als een serieuze kans. De bodem speelt een belangrijke rol bij het zoeken naar oplossingen voor het klimaatprobleem. Door het vastleggen van koolstof in de bodem dragen boeren bij aan de oplossing van het klimaatprobleem. Tegelijkertijd is een bodem met veel organische stof weerbaarder tegen extreme weersomstandigheden, zoals droogte of hevige regenval.

In de land- en tuinbouw heeft innovatie de afgelopen decennia een behoorlijke vlucht genomen. Door toepassing van innovatieve teelttechnieken, verbeterde rassen, minerale meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen en aangepaste machines zijn de gewasopbrengsten per perceel vaak verhoogd.

Al deze verbeteringsslagen hebben echter weinig effect als de bodem niet in goede conditie verkeert. ‘Innovaties zijn belangrijk voor de land- en tuinbouw, maar kunnen ook nadelige gevolgen hebben voor de kwaliteit van de bodem’, weet Dieleman.

‘Daarom is het bijvoorbeeld belangrijk dat boeren rekening houden met de draagkracht van de bodem. Het werken met zware landbouwmachines komt de ondergrond vaak niet ten goede.’

GESCHIEDEN LAND- EN WEGVERKEER

Er is al een kentering gaande, ziet Dieleman in de praktijk. ‘Machines die steeds groter worden? Die trend gaat op het land de andere kant op, naar meer precisie en robotica. Het kan best anders. Op de weg worden wagens misschien groter, maar op het land draait het om sparen van de bodemstructuur. Ik zie steeds meer gescheiden land- en wegverkeer in de sector door overlaadwagens.’

Ook het organischstofgehalte en de keuzes rond de inzet van verschillende vormen van bemesting zijn volgens hem belangrijke thema’s voor de kwaliteit van de bodem.

‘De bodem zit vol leven en organische stof levert energie voor dit bodemleven. Door met groenbemesters en gewasresten te werken kan het organischstofgehalte op peil worden gehouden. Daardoor verbeteren het bodemleven en de bodemstructuur’, zegt Dieleman.

‘Daarnaast moet de bodem voldoende nutriënten bevatten, die evenwichtig zijn verdeeld. Ook inzet van compost en nieuwe vormen van bemestingstoedieningen, zoals rijenbemesting, kunnen hierbij worden toegepast.’

Interreg project Leve(n)de Bodem

Het interregionale project ‘Leve(n)de Bodem’ is 28 maart 2017 van start gegaan en loopt tot en met 30 september 2019. Het project streeft naar een groter bodembewustzijn bij agrarische ondernemers. Via massa-, groeps- en individuele benadering en door samenwerking met toeleveranciers, kennisinstellingen en onderwijs, wordt de sector gesensibiliseerd en geadviseerd. Zo leidt dit project tot een betere vrijwaring van het producerend vermogen van de bodem, met positieve effecten naar de waterkwaliteit, waterretentie en CO₂-balans. Innovaties die leiden tot een verbetering van de bodemkwaliteit worden dankzij het project versneld en effectief toegepast. Boeren en tuinders uit de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg kunnen via ondernemersgroepen deelnemen. ZLTO, Delphy en Proefboerderij Rusthoeve zijn de Nederlandse uitvoerders van het project. In Vlaanderen voeren Belgische partijen eenzelfde traject uit met boeren en tuinders. Verder zijn er op diverse locaties in Nederland en Vlaanderen demonstratiebijeekkomsten.

Website: www.levendebodem.eu

Voor meer informatie: Wico Dieleman, Senior Projectleider ZLTO, wico.dieleman@zlto, mobiel: +31650528480
Gefinancierd binnen het Interreg V-programma Vlaanderen-Nederland, het grensoverschrijdend samenwerkingsprogramma met financiële steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling.